

(המשך מעמוד 17)

אירגונים נשים בשביל נשים. כשהקימו את נעמת, היתה נאיביות. התנועה קמה על רקע הרגשת קיפוח קשה בייצוג בוועידת ההסתדרות הראשונה, כשאף אשה אחת לא נבחרה למוסדות. הן חשבו שהן בונות תנועה לפי שעה. היום יש לנעמת תקציב נפרד, מוסדות נבחרים, המון אפי שריונות ביצוע.

יש הצלחות של נשים ברשויות מקומיות. הרבה מזכירות נעמת החליטו בבחירות האחרונות להתמודד על חברות במועצות מקומיות.

„אני לא חושבת שאני ראויה או מסוגלת כחות ממי שומייציגים את המערך בממשלה“

● **זאת אומרת שיש סיכוי שבעתיד יתפרק האירגון, שלא יהיה בו צורך?**
נראה מה יהיה. אם הנשים תהיינה שוות, ולא תהיינה בעיות של קיפוחים. לתנועה אין זכות קיום אם היא תטפל רק בעניינים סוציאליים או חינוכיים. אנחנו צריכות להעלות בעיות גם בזירה הפוליטית ובהסתדרות וזה מה שאנחנו עושות. החברה היום יותר פתוחה לנושאים של מעמד האשה.

● **המודעות שלך באה כתוצאה מהתפקוד?**
באופן בסיסי קיבלתי חינוך שהיה בו יסוד של פתיחות והשקפת עולם יותר הומנית. קודם סיפרת שעברתם לגור בחיפה בגלל עבודה בעלך.
● **בעלי למד בטכניון. בוודאי יש לי קונפליקט טים במישפחה.**
● **מה יקרה אם בעלך יצטרך לעבור לעיר אחרת? תעזיבי?**
היום שיקוליה רעות של בעלי בקשר לתפקיד אחר יהיה שיקול דעת משותף, דבר שעבר לא היה.

● **את חושבת שאם את תקבלי שליחות, הוא יעזוב את העבודה שלו?**
במיקרה כזה אני אהיה כמזוקקה. כשביילי מישפחה זה דבר חשוב ומשמעותי. מישפחה זו מיסגרת שגם מוותרים בה. כעשור האחרון בעלי מוותר יותר ממני.

● **במה הוא מוותר?**
בשעות שהוא נמצא לבד, שאין אשה בבית ושהיא בדרכים. ובמעלה השנים להיות לבד זה לא סימפאטי. המול הוא שהוריי גרים לידי, ושנינו כמו ילדים מפונקים.

כשהוריי הגיעו להרצליה, כווג צעיר, הם היו בני 21, וכאו לתוך החולות. כל המישפחה נשארה בפולין. הם עשו את המרד בגולה. סכא שלי היה איש אגודת ישראל, לא ציוני, ולכן נספה בשור אה.

אבא שלי היה נעדר מהבית כל פעם לשבוע, והולך לעבוד בפרדסים, אמא שלי יכלה לדבר רק איתי. או דיברו איתי דיבורים של מבוגרים, ולא של ילדים.

עד 1942 היה לנו חדר אחד בחולות, שרותים בחוץ ומיטבה בצריף עץ, ומשק.

● **היה לכם משק חקלאי?**
בוודאי, היה לנו עדר פרות ואני, אחרי בית הספר, הייתי לוקחת את הפרות ומחללת. לכן היה לנו אוכל בשפע, לכל מי שהיה בא הביתה. לא היו כיסאות לשבת עליהם, אבל היה אוכל בשפע.

מצד אחד היתה לי ילדות של אדם מבוגר, ומצד שני נוצר קשר חזק ביני לבין בית הוריי. אולי זה לא טיבעי שאשה בת 50 מדברת כמו ילדה מפונקת.

● **מי היו החברים שלך אז?**
חברים מבית הספר. בכיתה היו 15 תלמידים. טור אלף היה כיתה אלה, טור בית היה כיתה בית וטור גימל היה גימל. והמורה היה גם המנהל. את כיתה חית סיימנו, תישעה תלמידים, ב'1941. וכשסיימתי כיתה חית, היה כבר תיכון בהרצליה, אבל הוריי החליטו שאני הולכת ללמוד בתיכון חדש בתל-אביב.

● **למה?**
כי הם אמרו שהבית שלהם צריכה משהו יותר טוב מהתיכון בהרצליה. ואז היו צריכים לשלם הרבה כסף כדי לשלוח אותי לתיכון חדש. אבל

„אם אקבל חפקיד שבגללו יצטרך בעלי לעזוב את עבודתו, אני אהיה במצוקה“

בית הספר הזה נתן לי המון מבחינה תרבותית והומאנית.

● **היתה מצוקה בבית?**
לא מצוקה כלכלית. היו, אולי, חסכים תרבותיים, דברים שהחיים בכפר לא יכולים לתת. הבית היה מוקף אז ככפרים ערביים, ואני זוכרת שהערבים באו ב'1942 ואמרו לנו ששורקו אותנו לים, אז זה היה סוג המצוקה.

● **מה זה עשה לך?**
לא הייתי מתוסבכת לגבי הערבים. לא נולדתי

„אשה צריכה לרחוץ כלים!“

כשבוע שעבר ררשה ערה רבון, מזכירת נעמת בתל-אביב, ריון רחוף במועצת ההסתדרות עלים על הפועלים הערביים מהשטחים הרבועים באזור תל-אביב. לפי החוק, אסור לתושבים מן השטחים הכבושים לשהות בתוך גבולות המדינה בין השעות 12 ל-3 בלילה. העובדים הרבים, הנשארים ללון בי גושירן, או אפילו הממשיכים לעבוד בשעות אלה, חשופים מזה שנים להתעללות של שוטרים במדים, אנשי מג"ב, אנשי בולשת ומתנכרי המישמר האורח. לא פעם עוצרים אותם, מוציאים למקומות הלינה שלהם, מש" פילים ומכים. איש מהמעניידים שלהם, המ" לינים אותם בשעות אלה, לא סבל בשל כך אפילו מהאינצעימות הקלה ביותר.

„לא יתכן מצב“, אמרה רבון, „שבו עשרות אלפי פועלים ללא רשיון יעבדו בתל-אביב ובגוש דן, כשכולם יודעים זאת, ולא תהיה חקיקה המאפשרת להם להישאר בתל-אביב אחרי שעה מסוימת. אלה חוקייאפרטהייד כדורים.“

„אם המשק זקוק לירידי עובדות ערביות, אי-אפשר להטיל על הציבור הערבי גזירה שהציבור היהודי אינו יכול לעמוד בה. כל הגורמים צריכים לשתף ביניהם פעולה כדי שהדבר ייעשה בתנאים אנושיים ונורמאליים. צריך להגיע לפיתרון פוליטי, כדי שהפועלים יוכלו לעבוד במקומות מגוריהם. דרשתי ריון במועצת ההפועלים, ובישיבה שלא הייתי בה, וללא הודעה מוקדמת, הודיע תרי קאופמן, מזכיר מועצת ההפועלים, שקיבל את המכתב והטיל את הטיפול על האגף למישפחה ולקהילה.“

„כשזה נודע לי, שאלתי כצחוק אם מדובר באגף למישפחה ולקהילה ברהישה. עמדתי בתוקף על קיום ריון במועצת ההפועלים, ריון בהשתתפות כל הגורמים המעורבים, כולל ההסתדרות.“

„אני לא רואה בהסתדרות את האחראית בלעדית למה שקורה, אבל היא יכולה לדרוש ולקבל פתרונות ולא יכולה לעמוד בצד מבלי להיאבק על נושא זה. ההסתדרות היא גם איגוד מיקצועי וגם תנועה חברתית.“

רבון (37) היא הצעירה מבין מזכירות נעמת בערים הגדולות. היא נבחרה לתפקיד לפני פחות משנה, ואולי מייצגת את הרור הבא של הפעילות.

את פעילותה הפוליטית התחילה כשהיתה בת 21, ולנעמת הצטרפה ב'1977. אמה היתה פעילה סוציאליסטית בווינה האינטלקטואלית של לפני מילחמת העולם השנייה, ועלתה לארץ כשהיטלר נכנס לאוסטריה.

אביה נולד ברומניה, והיה בעל רקע ציוני. בארץ הצטרף למיפלגה הקומוניסטית, ואחרי כמה שנים פילג אותה והצטרף עם הפלג הציוני למפ"ם.

● **מספרת ערה:**
גדלתי בבית שיויוני, כביכול, מבחינת המינים. אבל אמא היתה עקרת בית רגילה מאוד. מי שהלך ללמוד ולעבוד היה אבא, ולא אמא.

גרנו בחיפה, ולמדתי בבית הספר גאולה. זה היה בית ספר גרוע, אבל רק את אחי הוציאו משם. העבירו אותו לבית ספר חוגים. שהיה בית ספר אליטיסטי של השמאל, וזה ברור שהוא צריך לקבל השכלה, כי הוא גבר, וצריך לפרנס מישפחה.

אני זוכרת ויכוח בבית, כשביקשו ממני לרחוץ כלים. שאלתי למה לא אחי. ואמרו לי שהוא גבר, ושאי צריכה ללמוד לעשות את זה ולתרגל לזה.

גם כבצא היו לי היתקלויות על הרקע הזה, כשביקשו ממני לעשות תפקידים „נשיים“. כשהולכתי לאוניברסיטה, הצטרפתי לפעילות פוליטית, והייתי הבחורה היחידה במועצת הסטודנטים מטעם מיפלגת העבודה בירושלים. אבל היה לי ברור שאני לא מעמרת לתפקיד מזכירהתא. מכיוון שאני אשה.

עבדתי ברשות השידור, ברדיו, וניסתי להתקבל לקורס כתיבים. עמוס גורן, שהיה מנהל חטיבת החדשות, אמר לי שלא מקבלים נשים לקורס בשום פנים ואופן, ולא עזר לי כלום.

אחר כך ניסיתי להתקבל לקורס קאדטים (צועדים) במישרדה החוץ, וגם שם נדחיתי על רקע היותי אשה. עברו כמה שנים עד שהבנתי שככל מקום יש יתרון לגברים צעירים. בעלי פחות ניסיון והשכלה ממני.

לפני 10 שנים התחלתי לראות את הדברים אחרת, אולי כתוצאה מהתפתחות תנועות הנשים בעולם ובארץ. התעניינתי יותר. הצטרפתי לתא ההברות במיפלגת העבודה. באותו הזמן קיבלתי על עצמי את הניהול וההקמה של מידרשת יחדיו של המיפלגה, ובנתי תוכנית לסרנאות למעורבות נשים בפוליטיקה.

באותה התקופה היתה המגמה להשפיע על שינוי המיקוד של נעמת. מתנועה סוציאליסטית לתנועה פוליטית למען נשים. לזכותה של מאשה ייאמר, שהיא הזניקה את נעמת קדימה כתנועת נשים פוליטית. היא הפכה אותה לתנועה שהיא שסידבר בכל בית בישראל, ועשתה את זה בצורה ברורה ביותר מאשר כל מזכירות נעמת עד היום.

עד כאן ערה.

לפני שמונה יודשים נבחרה ברוב של 73 אחוז כמזכירת נעמת במחוז תל-אביב. ונלחמה מאז בעיקר על כמה נושאים עיקריים. למשל: המאבק למניעת הוצאתן של הנשים מן הגוף הבחור את הרב ריאשי בתל-אביב. מאבק זה מצע עד היום כחירת רב ראשי אשכנזי בתל-אביב. וכן: מרד נגד אגרת החינוך בתל-אביב וקריאה בכתב לכל ההורים שלא לשלם אותה. מאבקה האחרון הוא בעניין הפועלים הערביים מהשטחים הכבושים. מי שזכיר אותה אומר שהיא לא תרפה מנושא זה, ותמשיך להיאבק.

הבית שלנו היה קרוב לדרך הראשית, שנקר ראה אז דרך המלך. כמה ימים אחרי מילחמת העצמאות הערבים עזבו ויצאו בשירה. אמא שלי לקחה אותי, יצאנו אליהם והיא שאלה אותם למה הם הולכים. הם אמרו שהם פוחרים.

● **היו לך חברים ערבים?**
לא. היתה ידידות עם מישפחות.

● **איך דיברת איתם?**
הוריי דיברו ערבית, אני דיברתי עברית.

לאבא שלי היה סיפור שסיפר תמיד. לא חשוב אם הסיפור נכון, חשוב שאבא שלי חשב שהוא

לובלסקי בין קיסר ופרס. לא אהיה מזכ"לית ההסתדרות!

● **אז את לא מבשלת? אמא שלך עושה הכל?**
לא לגמרי, אבל אני תמיד יכולה לפתוח את הדלת וללכת לבית השני, וזו מידה של פינוק. ● **את בת יחידה?**
לא, אנחנו שלושה ילדים, ואני הבכורה. לפעמים אני חושבת איך זה שיצאתי כליכר מפונקת ככת בכורה.

* כיום צומת גלילות.

מזכירה רבון

לא מקבלים נשים בשום פנים ואופן! א-אפשר להטיל על הציבור הערבי גזירה שהציבור היהודי אינו יכול לעמוד בה. כל הגורמים צריכים לשתף ביניהם פעולה כדי שהדבר ייעשה בתנאים אנושיים ונורמאליים. צריך להגיע לפיתרון פוליטי, כדי שהפועלים יוכלו לעבוד במקומות מגוריהם. דרשתי ריון במועצת ההפועלים, ובישיבה שלא הייתי בה, וללא הודעה מוקדמת, הודיע תרי קאופמן, מזכיר מועצת ההפועלים, שקיבל את המכתב והטיל את הטיפול על האגף למישפחה ולקהילה. כשזה נודע לי, שאלתי כצחוק אם מדובר באגף למישפחה ולקהילה ברהישה. עמדתי בתוקף על קיום ריון במועצת ההפועלים, ריון בהשתתפות כל הגורמים המעורבים, כולל ההסתדרות. אני לא רואה בהסתדרות את האחראית בלעדית למה שקורה, אבל היא יכולה לדרוש ולקבל פתרונות ולא יכולה לעמוד בצד מבלי להיאבק על נושא זה. ההסתדרות היא גם איגוד מיקצועי וגם תנועה חברתית. רבון (37) היא הצעירה מבין מזכירות נעמת בערים הגדולות. היא נבחרה לתפקיד לפני פחות משנה, ואולי מייצגת את הרור הבא של הפעילות. את פעילותה הפוליטית התחילה כשהיתה בת 21, ולנעמת הצטרפה ב'1977. אמה היתה פעילה סוציאליסטית בווינה האינטלקטואלית של לפני מילחמת העולם השנייה, ועלתה לארץ כשהיטלר נכנס לאוסטריה. אביה נולד ברומניה, והיה בעל רקע ציוני. בארץ הצטרף למיפלגה הקומוניסטית, ואחרי כמה שנים פילג אותה והצטרף עם הפלג הציוני למפ"ם. מספרת ערה: גדלתי בבית שיויוני, כביכול, מבחינת המינים. אבל אמא היתה עקרת בית רגילה מאוד. מי שהלך ללמוד ולעבוד היה אבא, ולא אמא. גרנו בחיפה, ולמדתי בבית הספר גאולה. זה היה בית ספר גרוע, אבל רק את אחי הוציאו משם. העבירו אותו לבית ספר חוגים. שהיה בית ספר אליטיסטי של השמאל, וזה ברור שהוא צריך לקבל השכלה, כי הוא גבר, וצריך לפרנס מישפחה. אני זוכרת ויכוח בבית, כשביקשו ממני לרחוץ כלים. שאלתי למה לא אחי. ואמרו לי שהוא גבר, ושאי צריכה ללמוד לעשות את זה ולתרגל לזה. גם כבצא היו לי היתקלויות על הרקע הזה, כשביקשו ממני לעשות תפקידים „נשיים“. כשהולכתי לאוניברסיטה, הצטרפתי לפעילות פוליטית, והייתי הבחורה היחידה במועצת הסטודנטים מטעם מיפלגת העבודה בירושלים. אבל היה לי ברור שאני לא מעמרת לתפקיד מזכירהתא. מכיוון שאני אשה. עבדתי ברשות השידור, ברדיו, וניסתי להתקבל לקורס כתיבים. עמוס גורן, שהיה מנהל חטיבת החדשות, אמר לי שלא מקבלים נשים לקורס בשום פנים ואופן, ולא עזר לי כלום. אחר כך ניסיתי להתקבל לקורס קאדטים (צועדים) במישרדה החוץ, וגם שם נדחיתי על רקע היותי אשה. עברו כמה שנים עד שהבנתי שככל מקום יש יתרון לגברים צעירים. בעלי פחות ניסיון והשכלה ממני. לפני 10 שנים התחלתי לראות את הדברים אחרת, אולי כתוצאה מהתפתחות תנועות הנשים בעולם ובארץ. התעניינתי יותר. הצטרפתי לתא ההברות במיפלגת העבודה. באותו הזמן קיבלתי על עצמי את הניהול וההקמה של מידרשת יחדיו של המיפלגה, ובנתי תוכנית לסרנאות למעורבות נשים בפוליטיקה. באותה התקופה היתה המגמה להשפיע על שינוי המיקוד של נעמת. מתנועה סוציאליסטית לתנועה פוליטית למען נשים. לזכותה של מאשה ייאמר, שהיא הזניקה את נעמת קדימה כתנועת נשים פוליטית. היא הפכה אותה לתנועה שהיא שסידבר בכל בית בישראל, ועשתה את זה בצורה ברורה ביותר מאשר כל מזכירות נעמת עד היום. עד כאן ערה.

נכון, וכך הוא התנהג. הוא סיפר שבי'1935 הוא נסע כחלוץ מפולין לפלמטינה. דרך איטליה. הוא אמר שגם דויד בן גוריון היה באוניה, והוא אסף את כל הבחורים ואמר להם: אתם הולכים לגור עם ערבים ביחד, תדעו שאתם צריכים ללמוד לחיות איתם ביחד. שוב, לא חשוב אם הסיפור נכון, אבל זה מה שאבא שלי העביר לי, ועל זה גדלתי.

● **את זוכרת את התקופה ההיא?**
אני זוכרת הרבה מאוד. רגרים מתעוררים אצל אדם, רבנים שספגו בילדותם (המשך בעמוד 28)